



TMMOB ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI
2. ULUSAL ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ KONGRESİ
İstanbul, 4-5 Aralık 1997

İSTANBUL İLİ' NDE ÇEVRE YÖNETİM VE DENETİM BİRİMLERİNİN MEVCUT DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İsmail Toröz*, Burcu Soyhan**, Ender Çetin**, Yasin Yavuz***, Neşe Tüfekçi**

*İTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü, Maslak

** İ U Çevre Mühendisliği Bölümü, Avcılar

***Bakırköy Belediyesi, Çevre Müdürü

ÖZET : Çevre sorunlarının her geçen gün artıyor olmasına karşılık bu sorunlarla mücadele etmesi gereken birimlerin, eleman sayısı ve niteliği ile teknik donanım bakımından hangi seviyelerde olduğunun kamuoyu tarafından fazla bilinmediği anlaşılmaktadır. Bu yüzden, her olayda olduğu gibi, çevresel olaylarda da resmi birimlerin müdahale etmesiyle sonuç alınabileceği zannedilmektedir. Oysa, konu ile ilgili birimlerin çevre sorunlarını takip edebilmesi, denetleyebilmesi için gerekli altyapılarının çok yetersiz ve çoğu ilçelerde konu ile ilgili elemanların dahi olmadığı bilinmektedir.

Bu çalışmada, hazırlanan bir anket formuyla İstanbul İli'nde çevre sorunlarıyla ilgisi olan birimlerden toplanan veriler eleman, kadro durumu, teknik araç-gereç yönlerinden değerlendirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELELER : İstanbul İli, Çevre Yönetim Birimleri, Çevre Denetim Birimleri, Teknik Kapasite

THE ANALYSE OF CURRENT SITUATION OF ENVIRONMENTAL ADMINISTRATIONS AND CONTROL UNITS IN ISTANBUL

SUMMARY : It's understood that the community has not enough information about the level of number of staff, technical units and specifications of those which are necessary to overcome of the increasing environmental problems for this reason, it's believed that problems can be solved by acting of official units. But, indeed, the infrastructure is not enough to follow and inspect of the problems and addition to this, in some municipalities there is no staff in charge of this subject.

In this study, technical capacities of environmental pollution management and control units are evaluated by means of data obtained from the questionnaire of municipalities and other official units in Istanbul.

KEYWORDS : Istanbul City, Environmental Administration Units, Environmental Control Units, Technical Capacity

1. GİRİŞ

Ülkemizde, gerek vatandaşların gerekse devlet organlarının doğal kaynakları iyi kullanmaması yanında çevre yönetiminden yetkili ve sorumlu kılınmış kurumların iyi işlememesi, çevre sorunlarının giderek artmasına yol açmıştır. Kirliliğin önlenmesi ve denetlenmesini de içine alan çevre yönetimi konusunda görev, yetki ve sorumluluk verilmiş kurum ve kuruluşlar ayrı ayrı incelendiğinde doğru bir

yönetim yapısına sahip olunduğu düşünülebilir Ancak, doğru gibi görünen bu yanıltıcı durum tümüyle kağıt üzerinde kalmakta, içi boş bir kurumsal yapılaşmadan ileriye gidilemediği gerçeği, artan çevre sorunlarıyla birlikte kendini göstermektedir Kurumlararası iş bölümünün de son derece kötü olduğu ülkemizde, mevcut durumun devam etmesi halinde etkili bir çevre yönetiminin sağlanmasının çok zor olduğu anlaşılmaktadır

Türkiye gibi soruna fazla eğilmemiş, gelişmekte olan ülkelerde; alt yapı yetersizlikleri, endüstride yeni tekniklerin uygulanmasında bilgi eksiklikleri, büyük kentler ve çevresinde kontrolsüz nüfus artışları, plansız ve düzensiz kentleşmeler, yeni ulaşım sistemlerinin planlanmasında çevresel etki değerlendirilmesinin yapılmaması, eğitim eksikliği, temel hizmetlerdeki yetersizlikler, teknik güçlüklerden kaçınma kaygısı, ilgili merkezi ve yerel kuruluşlar arasındaki koordinasyonun kurulamamış olması ve en önemlisi ekonomik sebepler yanında yönetim ve denetimden sorumlu birimlerin eleman ve teknik donanım bakımından yetersiz olmaları, sorunun çözümünü geciktirmektedir

Bu çalışmada, Türkiye'nin en büyük kenti olan İstanbul'da çevre sorunlarıyla ilgisi olan yönetim ve denetim birimlerinden toplanan veriler değerlendirilerek, bu birimlerin teknik kapasite ve eleman durumları çıkarılmaya çalışılmıştır Burada sunulan veriler, tümüyle anket formlarına verilen cevaplar olup, özellikle olduğu gibi konulmaya çalışılarak eksikliklerin tartışılması hedeflenmiştir

2. İSTANBUL İLİ'NİN SAYISAL BÜYÜKLÜĞÜ

İstanbul, Türkiye'nin düşünce, kültür, ekonomi, finans ve sanayi merkezidir Hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme ve düzensiz sanayileşmenin doğurduğu çevre sorunlarıyla karşı karşıya kalmıştır

İstanbul'un başta ekonomik olmak üzere doğal, tarihi sosyal ve kültürel yönleri ile bir cazibe merkezi olması, nüfusunun her yıl doğum ve göçlerle birlikte yaklaşık 500 000 civarında artmasına sebep olmakta, kişi başına düşen milli gelirin de ülke ortalamasının yaklaşık 3-5 katı kadar yüksek olması bu cazibeyi daha da arttırmaktadır Çalışma hayatının en hareketli olduğu ilin nüfus yoğunluğu, tüm yüzölçüm dikkate alındığında yaklaşık 1700 kişi/km² (10 milyon nüfusa göre), sadece büyükşehir yetki sınırları dikkate alındığında ise 7500 kişi/km² dir (9 milyon nüfusa göre) Yüzölçümü 5733 km² olan ilin 1990 sayımında 7 milyon civarında olan nüfusunun günümüzde statik olarak 10 milyon, hareketli olarak ise 14 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir Son 35 yıl içindeki % 4,6'lık nüfus artış oranı gözönüne alınarak yapılan hesaplamalarda, nüfusun 2000 yılında 13 milyon, 2010 yılında 20 milyon, 2020 yılında ise yaklaşık 30 milyonu bulması beklenmektedir (İSKİ, 1996). İstanbul Nazım Planında 2010 yılı için nüfusun alt ve üst limitlerinin 13-15 milyon olması hedeflenmiştir (Örnek, v d , 1996) Bugünkü nüfusu ile ülkemiz toplam nüfusunun yaklaşık %15-20 kadarı bu bölgede yaşamaktadır

1994 yılında 32 ilçe, 54 belediyesi bulunan İstanbul'un bugünkü ilçe sayısı 31 (Yalova ve bağlı belde belediyelerinin ayrılmasıyla), belediye sayısı ise 65'dir İstanbul'a göç ve doğumlardan dolayı her yıl bir Anadolu şehri ilave olmaktadır Bu durumda hizmet üretmek için yapılan bir veya birkaç yıllık planlama ve projeler, fiili uygulamanın çok gerisinde kalmakta, içmesuyu, kanalizasyon, atıksuların arıtılması, ulaşım gibi tüm altyapı sorunları birikerek bir sonraki yıla taşınmaktadır Ayrıca çok önemli bir sanayi ve ticaret merkezi olması ve ülkemiz sanayiinin % 40'dan fazla kısmının bu bölgede bulunması, İstanbul'un altyapı sorunlarına çözüm bulunmasındaki zorluğu bir kat daha arttırmaktadır İstanbul'da İSO'ya kayıtlı sanayi tesislerinin sayısı Ağustos-1997 verilerine göre 8542'dir Atıksu deşarjı olan sanayi tesisi sayısı ise 4722 adet olup, bunun 552 adetinin arıtma tesisi mevcuttur (Toröz,

v d , 1997) 1994 yılı sonu itibariyle Türkiye'deki toplam motorlu araçların toplam % 24'ü, özel otomobillerin % 28'i bu ilde bulunmaktadır (Gerçek, v d , 1996)

3. ÇEVRE İLE İLGİLİ BİRİMLER

3.1. Merkezi İdare'nin kontrolünde olup atamayla yönetilen birimler

Valilik: İl İdaresi Kanununa göre, ilde bütün bakanlıkların temsilcisi olup, son derece güçlü yetkilere sahiptir Merkezi otoriteyi temsil etmektedir

İl Özel İdaresi: 1908 tarihli kanunla kurulmuş olan İl Özel İdaresi'nin görevleri arasında, vilayete ait mahalli hizmetlerden göl ve bataklıkların ıslahı, orman yetiştirme, taş ocaklarının ruhsatlandırılması gibi işler bulunmaktadır Günümüzde, hemen hemen hiçbir fonksiyonu kalmamış bir mahalli birimdir

Mahalli Çevre Kurulu (MÇK) : Vali Başkanlığında toplanan, ildeki bakanlık temsilcilerinden oluşan ve bazı oda temsilcilerinin katıldığı, zaman zaman bilim adamlarının görüşlerinin alınmak üzere çağrıldığı bir kuruldur Kurulun sekreteryası hizmetlerini İl Çevre Müdürlüğü yürütür MÇK'nun ayrıca istihdam ettiği bir eleman söz konusu değildir

Hıfzıssıhha Kurulu: Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'na göre kurulmuş olan bu kurulun sekreteryası görevini il sağlık müdürlüğü yapmakta olup, bu kurula sonradan kurulan İl Çevre Müdürlüğü üye değildir Ancak, kanunda yapılacak bir değişiklikle bu mümkün olabilecek iken, bugüne kadar girişimde bulunulmadığı anlaşılmaktadır Bu konu, birimler arasındaki koordinasyonsuzluğun ve yasa içerisindeki eksikliklerin giderilmesi konusunda bürokratik hantallığın en tipik örneklerinden biri olarak kabul edilebilir

İl Çevre Müdürlüğü: 1993 yılında Çevre Bakanlığının Taşra Teşkilatı olarak kurulmuş olan Müdürlük 'Çevre Bakanlığı Taşra Teşkilatı Görev, Yetki, Sorumluluk ve Çalışma Esasları' na göre çalışmakta olup görev yönünden Valiliğe bağlı bir birimdir

İl Çevre Müdürlüğü, hava kirliliği konusundaki yazışmaları ve denetimleri yapmak, kömür ocaklarından ve bayilerinden numune alma komisyonuna katılmak, taş ve kum ocakları ruhsat konularında görüş bildirimini ve yerinde denetim yapmak, su kirliliği ve su kaynakları konusundaki yazışmalar, denetim ve ruhsat işlemlerini yapmak, çevre koruma konusunda Valilikçe kurulan komisyonlara katılmak, yeşil alan tespit çalışmaları yapmak, atıklar (çöp, zararlı atıklar, hastane atıkları), gürültü denetimleri, Mahalli Çevre Kurulu sekreteryası, bakanlığın gezici ölçüm cihazında ölçümlere katılmak, çeşitli kurumların toplantılarına iştirak, Bakanlık ve Valilik görevlendirmeleri, çeşitli kurumlardan gelen komisyon oluşturma isteklerini karşılamak, ÇED konusunda gerekli çalışmaları yapmak şeklinde son derece geniş bir görev sahası vardır İstanbul gibi, birçok Avrupa ülkesinden gerek nüfus gerekse alan olarak daha büyük olan bir ilde bu kadar görevin yerine getirilebilmesi, teknik donanım ve eleman sayısının da yeterli olmasıyla mümkün olabilir

İl Sağlık Müdürlüğü: Sağlık Bakanlığının Taşra Teşkilatı içinde yer alan İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü, çevre ile ilgili birimlerin kurulmasından önce çevre konusundaki birçok görevi yerine getirmeye çalışmıştır Çevre müdürlüklerin kurulmasıyla, bazı görevlerini İÇM'e devretmiştir Ancak, emisyon raporlarının incelenmesi ve MÇK'na sunulması görevini halen yürütmekte olup, çeşitli inceleme komisyonlarına Valilik görevlendirmesiyle İÇM'den zaman zaman eleman alınmaktadır

Yerel yönetim birimleri veya seçimle yönetilen birimler

Büyükşehir Belediyesi: 3030 sayılı kanunla kurulmuş bulunan büyükşehir belediyelerinin görevlerinin önemli bir kısmı doğrudan çevreyi ilgilendirmektedir Ancak, bu çalışmada daha çok

denetim birimlerinin incelenmesine ağırlık verildiği için, aşağıda sadece bu konudaki birimler ele alınmıştır

- **Çevre Koruma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Çevre Koruma Müdürlüğü** : Bu müdürlükte emisyon konusunda 17, katı atık konusunda 2, kömür konusunda 4, gürültü konusunda 1, atık imha konusunda 2, su konusunda 1, deniz kirliliği konusunda 1 olmak üzere toplam 28 teknik eleman görev yapmaktadır
- **İstanbul Çevre Koruma ve Atık Maddeleri Değerlendirme Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (İSTAC)** : İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak çalışan bir belediye iktisadi teşekkülü olup İstanbul'daki katı atıkların bertarafı ile uğraşmaktadır Bu birimde 6'sı Çevre mühendisi olmak üzere toplam 29 mühendis görev yapmaktadır Ayrıca, 118 şoför, 21 tekniker, 29 operatör, 23 güvenlik 124 işçi ile hizmet vermektedir
- **İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü** : İSKİ (İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi), Büyükşehir Belediyelerine ilişkin kanunda verilen haklar ve yetkiler çerçevesinde 3560 sayılı İSKİ Kuruluş Kanunu'na göre 1981 yılında kurulmuştur İstanbul sınırları içinde ihtiyaç duyulan içme ve kullanma sularının temin edildiği ve edileceği yüzeysel su kaynakları ve bu kaynakların korunması için İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde ve dışında bulunan alanlar İSKİ yönetmeliği kapsamındadır

İSKİ'nin yaptığı faaliyetlerin hemen hemen tamamı doğrudan veya dolaylı olarak çevre ve sağlık ile ilgilidir. Ancak, bu yazının amacına uygun olarak değerlendirmeye başlıca görevi havzaların ve endüstriyel atıksu kirlenmesinin kontrol ve denetimi olan "Atıksu Arıtma Ruhsat ve Denetim Daire Başkanlığı" alınmıştır

İlçe ve Belde Belediyeleri : 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanununa göre belediyelerin başlıca görevleri incelendiğinde, büyük bir kısmının çevre ve çevre kirliliğini önleme ile ilgili olduğu görülecektir (Belediye kanunu,1930) Bu görevler arasında, "ilçedeki hava-su-katı atık kirliliği, gürültü, genel temizlik, trafik, yeşil alan, yapılaşma vb genel sorunlarla ilgilenmek, atıksu, katı atık ve hava kirliliği yaratan Gayrisihhi işyeri denetimleriyle çevre kirliliğinin önlenmesi, giderilmesi, insan ve çevre sağlığının korunması amacıyla sürekli denetimler yapmak ve birimler arası koordinasyonu sağlamak" sayılabilir

Bu çalışmada, İstanbul'daki ilçe belediyelerinin önemli bir kısmında çevre ile ilgili konuların takip edildiği ve "Çevre Koruma Müdürlüğü" olarak isimlendirilen ayrı bir birimin oluşturulduğu görülmüştür Buna karşılık, belde belediyelerimizin hiç birinde böyle bir birimin olmadığı tesbit edilmiştir Bu müdürlüklerin çalışma yönetmeliği, her bir ilçe belediyesince hazırlanıp Büyükşehir'e gönderilmekte, uygun görüldüğü takdirde onaylanıp yürürlüğe sokulmaktadır Ancak, İstanbul'da 3030 sayılı kanunla Büyükşehir Belediyesi'nin kurulmasından bu yana, ilçe belediyelerinde Çevre Koruma Müdürlüğü çalışma yönetmeliği ile ilgili bir gelişme olmadığı öğrenilmiştir Çevre Koruma Müdürlüklerinin olmadığı belediyelerde çevre ile ilgili işler Fen İşleri Müdürlüğü, İmar İşleri Müdürlüğü, Zabıta Müdürlüğü birimleri tarafından yerine getirilmeye çalışılmaktadır Çevre Koruma Müdürlüğü'nün olduğu belediyelerde yukarıda sayılan bu görevlerin hemen hepsinin bu müdürlük tarafından yerine getirilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır Dolayısıyla, bu müdürlüğün, yapacağı görevlere uygun bir şekilde eleman ve teknik donanım bakımından donatılmış olması beklenir

Çevre Koruma Müdürlüğü, görevlerini yerine getirirken belediye içersindeki özellikle Zabıta Müdürlüğü, Sağlık İşleri Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü,

Ruhsat Denetim Şefliği, Fen İşleri Müdürlüğü, İmar İşleri Müdürlüğü, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, Makina Müdürlüğü, Trafik İşleri Müdürlüğü, Veteriner Müdürlüğü, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü birimleri ile sıkı bir işbirliği içerisinde olmalıdır Uygulamada, bu işbirliği ve koordinasyonun ne kadar gerçekleştirildiği, İstanbul genelinde veya ilçe ölçeğinde yaşanan çevre sorunları gözden geçirildiğinde, daha iyi anlaşılacaktır! En basit örneğini, imar işlerine bakan birimin Çevre Koruma Müdürlüğünden görüş almadan verdiği izinler dolayısıyla, ısı ve ses yalıtımsız, yeşil alansız, otoparksız, v s binaların yapılmasına verilen izinlerde görmek mümkündür

İlçe belediyelerinde, çevre sorunlarından şikayeti olan vatandaşların ilk aklına gelen birim Çevre Koruma Müdürlüğü'dür. Gerek bu şekilde gelen şikayetler gerekse çevre denetim ekiplerince tespit edilen sorunların giderilmesi veya gerekli cezai yaptırımların uygulanabilmesi için 2872 sayılı kanuna göre işlem yapılmak üzere mahallin en büyük mülki amiri sıfatıyla ilçe kaymakamına gönderilir Kaymakam, kendisini mahallin en büyük mülki amiri olarak kabul ediyorsa gerekli cezai işlemi yapmakta, aksi durumda (ceza vereceği işyeri, v s ile kötü olmak istemiyorsa), cezai işlemin Valilik tarafından uygulanması için tutanakları İl Çevre Müdürlüğü'ne göndermektedir

4. ANKET VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlçe ve belde belediyelerin anket cevaplarının değerlendirilmesi :

Ankete cevap veren toplam belediye sayısı	: 39 (toplam sayının % 61'i)
İlçe belediye sayısı	: 24
Belde belediye sayısı	: 15

Çevre Koruma Müdürlüğü olan ilçe belediye sayısı	: 24
Toplam belediye içindeki payı	: % 37
Çevre Koruma Müdürlüğü olan belde belediye sayısı	: 0

Ankete katılan tüm belediyelerin araç-ekipman ve eleman yönünden değerlendirme sonuçları Tablo 1 ve 2'de verilmiştir Tablo 1'den, 39 belediyenin sadece 11'inde Gürültü ölçüm cihazı, 12'sinde ise hava kirliliği ölçüm cihazı bulunduğu anlaşılmaktadır Anket sorularına verilen cevaplar, olduğu gibi tablo'ya yansıtılmış olduğundan, benzer araç-gereçlerin farklı satırlarda yazılmış olduğu görülebilir

Kaymakamlık Sağlık Grup Başkanlıkları anket cevaplarının değerlendirilmesi

Doğrudan kaymakamlık sağlık grup başkanlıklarına gönderilen anket formlarına, sadece 10 ilçeden cevap gelmiştir Bu formlara verilen cevaplardan elde edilen teknik araç-gereçlere ilişkin veriler Tablo 1'de verilmiştir Kaymakamlık Sağlık Grup Başkanlıklarının olduğu 32 ilçe ile İSM Gıda Kontrol ve Çevre Sağlığı Şubesine ait personele ilişkin veriler İSM'den toplu olarak alınmıştır (Tablo2)

Belediyelerde bilgisayar kullanımı ile ilgili olan soruya verilen cevaplara göre, bilgisayarın ;

- yazı yazmak için kullanım oranı : % 63
- değerlendirme yapmak için kullanım oranı : % 27
- diğer konular için kullanım oranı : % 10

olarak belirtilmiştir

Tablo 1. İstanbul'da çevre ile ilgili birimlerde araç-gereç durumu (Ağustos 1997 itibarıyla)

Araç ve Ekipman Cinsi	İlçe ve belde belediyeleri	İl Çevre Md lüğü	İstanbul Büyükşehir Belediyesi			Kaym 'lık Sağlık Grup Bşk ları
			Çevre Kor Müdürlüğü	İSTAÇ	İSKİ Atıksu	
Araç Durumu						
*Minibüs	2				1	3
*Binek oto	39	7			19 ³	7
*Kamyon	3					
*Kamyonet	1				1	
*Çöp kamyonu	30					
*Damperli çöp aracı			16			
*Çöp konteyner aracı			29			
*Tır(çekici)				79		
*Silo				146		
*Hidrolik sistem				76		
*Acil çöp topl. aracı	2					
*Arazöz	2					
*Vidanjör	2					
*Su tankeri	3					
*Tıbbi atık aracı	1			10		
*Süpürge aracı	6		35 ²			
*Çöp gemisi	1					
*Çöp botu	1					
*Çim biçme motoru	4					
*Ağaç kesme motoru	2					
Gürültü ölçüm cihazı	11	3	4 ³			5
Ses ölçüm monitörü	1					2
Hava Kirliliği						
*Hava Kirliliği ölç. cih.	12		8 ⁴			2
*Mobil ölçüm cihazı			2			
*Baca gazı ölç. cihazı		1 ¹	1			
pH ölçüm cihazı	2					1
Dedektör	1					
Telsiz	8					
Bilgisayar	20	4				6
Sanometre	2					1
Permodid cihazı						1
Video						1
Televizyon		1				1
Klor ölçüm cihazı						8

¹Henüz alınmamış, ancak satın alınma izni çıkmış. ² 70 adet çöp süpürge aracının daha yakın bir süre içinde hizmete gireceği belirtilmiştir. ³Bu cihazlardan yazıcıları olan 2 tanesi daha çok kullanılmaktadır. ⁴Yakın bir süre içinde işletmeye alınacağı ve İstanbul'un değişik yerlerine sabit olarak yerleştirileceği belirtilmiştir. ⁵Araçların 10 tanesi havza şeffiklerinde (5 adet) olup, kaçak inşaatların kontrolünde kullanıldığı belirtilmiştir

Tablo. 2 Çevre kontrol ve denetimi ile ilgili birimlerde çalışan personelin meslek gruplarına göre dağılımı

Meslek grubu	İlçe ve belde Belediyeleri	İl Çevre Md lüğü	İBB Çevre Koruma Müdürlüğü	İSKİ Atıksu *2	İl Sağlık Md lüğü*3	Kaym Sağlık Grup Bşk.	Toplam
Çevre Müh.	14	2	11	21			48
Kimya Müh.	6	2	8	11	3		30
Maden Müh.	1	2	2				5
İnşaat Müh.	8		1				9
Jeoloji Müh.	4	1		8			13
Makine Müh.	5						5
Ziraat Müh.	5	2		1			8
Meteoroloji Müh.	1		2	1			4
Metallerji Müh.			1				1
Harita Müh.	3			4			7
Orman Müh.	1		1				2
Hidrojeoloji Müh.		1					1
Jeofizik Müh.				3			3
Elektrik Müh.	1						1
Su ürünleri Müh.	1	2					3
Mimar	11						11
Şehir ve Böl. Plan.	3	1					4
Arkeolog ve İnkılap tarihçisi		1					1
Diğer *1	15	8	9	23			55
Gıda Mühendisi					2		2
Veteriner hekim					1		1
Tıbbi teknolog					3		3
Doktor	2				19+10*4	95	126
Hemşire					2+7*4+8*5	69	86
Eczacı						28	28
Çevre Sağlığı teknikeri					8+4*4+10*5	51	73
Sağlık memuru	1				4+5*4+8*5	42	60
Diş hekimi						1	1
Toplam	82	22	35	72	94	286	380

*1 Biyolog, Kimyager, Laborant, Jeomorfoloj, Tekniker, v b meslek gruplarını içermektedir. *2 İSKİ Atıksu Arıtma ve Ruhsat Denetim Daire Başkanlığı'na ait veriler. *3 Gıda Kontrol ve Çevre Sağlığı Şubesine ait veriler. *4 Mobil ekiplerde görev yapanlar *5 Haftasonu ve su ekiplerinde görev yapanlar

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çevre konusu ile ilgili çok sayıda kurum ve kuruluşun bulunduğu, bilimsel sonuçların ve önerilerin pek fazla dikkate alınmadığı ülkemizde daha uzun bir süre değişecek birşeyin olmayacağını bilerek değerlendirme yapmak da zordur. Yukarıdaki tablolarda da görüleceği gibi, çevre konusunun daha

uzun bir süre parçalı bir yönetim şeklinde ve birbirinden farklı elemanların kontrol ve denetiminde olacağı anlaşılmaktadır. Tabloların değerlendirmesini, bu konulardan anlayan yetkililer tarafından yapılacağını ümit ederek, çevre ile ilgili birimler hakkındaki görüş ve önerilerimiz maddeler halinde aşağıda verilmiştir

Merkezi idareye bağlı olarak çalışan birimlerin amiri durumundaki Valilik makamı, mevcut teşkilat yapısı içerisinde, çevre sorunlarının il düzeyinde takip ve giderilmesinde en büyük organdır. Bu makamın, görev yönünden kendisine ancak kadro yönünden ilgili bakanlığına bağlı birimlerde yapacağı yönlendirme ve denetlemelerin çok büyük önemi vardır. Bu sayede, her birim üzerine düşen görevleri yapabilecek teknik donanım ve uzman personele sahip olmanın çarelerini arar, çareleri bulamayanlar yerlerini başkalarına bırakır. Dolayısıyla, siyasi olarak yapılan tasarrufların da etkisiyle kendi haline bırakılmış birimlerden fazla da bir iş yapması beklenmemelidir. Günümüzde, özellikle büyükşehirlerde yapılan protokol işlerinden zaman bulamayan mülki idare amirlerinin kendisine bağlı birimleri takip edebilmesi de son derece zordur. Ancak, ilgili bakanlıklar kendi taşra teşkilatlarının sorunlarını zaman zaman dikkate alarak, varsa eksikliklerini giderme yönünde bir çaba sarfetmeleri kaçınılmaz görünmektedir. Ayrıca eleman istihdamında da uzmanlığa ve beceriye dikkat edilmesi gerektiği yönünde bir hatırlatmaya da gerek vardır. Özellikle çevre gibi multidisipliner bir konuda yeni mezun olmuş elemanlardan fazla da bir hizmet beklenmemelidir. Ancak, işe göre adam yerine, adama göre iş politikasının takip edildiği ülkemizde, sadece çevre sorunlarının değil birçok konunun çözülmesini beklemek yanlıştır.

Belediyelere hemen her alanda görevler verilmiş olmasına rağmen, arada geçen uzun yıllar içerisinde çoğu belediye siyasi bir ikbal yeri olarak görülmüş, teşkilat, personel, mali kaynak ve hukuksal yetkilerde bir gelişme yaşanmamıştır. Belediyeler, bugünkü mevcut teşkilat ve personel yapısını düzeltmeden mali ve hukuksal alanda tam yetki sahibi olması halinde ise, sorunların daha da içinden çıkılmaz bir hal alacağı çok açıktır.

Çevre kirliliği, meydana getirdiği sonuçları itibarıyla başka yerleri etkilese de, esas olarak belirli bir kaynağı olup, bu kaynakta çözümü gerektirir. Bu sebeple, çevre kirliliği sorunlarının çözümünde yerel birimlere daha fazla görev düşmektedir. Ancak, Çevre Kanununun getirdiği çözüm, esas olarak yetkiyi Valiliğe vererek merkezi idareyi öne çıkarmaktadır. Böyle bir durumda, diğer illerde olduğu gibi İstanbul ilinde de çevre konusunda iyileşme yönünde bir gelişme olması beklenmemelidir. Çevre Bakanlığı'nın, çevre konusunda yaptırımçı olması isteniyorsa, mutlaka Başbakanlığa bağlı etkili bir konuma getirilmesi gerekmektedir. Çevre Bakanlığı'nın bütçeden aldığı payın oranı ve protokol sıralamasındaki yeri, çevre sorunlarının, devletin öncelikleri sıralamasında nerede olduğunun en bariz göstergesidir.

KAYNAKLAR

- İSKİ (1996), Faaliyet Raporu
- Toröz, İ., Karahan, M., Kınacı, C., Turan, M., ve Altay, A. (1997), Endüstriyel Tesislerin ve Havzaların kontrolünde Verimliliğin Arttırılması Projesi, İTÜ Geliştirme Vakfı, İTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü
- Gerçek, H. Ve Demir, O. (1996), Arazi Kullanımı-Ulaşım İlişkisi ve Boğaz Geçişleri, İstanbul 2020 Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fak 125-137
- Örnek, A. Y., Iıcalı, M., Küçük, S. Ve Yüzer, Ş. (1996), XXI. Yüzyılda İstanbul Metropöiten Alanının Geleceği, İstanbul 2020 Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fak 35-57